

HVALER *nytt*

FRA HVALER HYTTEFORENING

Årg. 14. Nr. 4/2008

Forsidebildet til dette nummer av bladet er hentet fra et julekort tegnet av den svenske kunstneren Jenny Nyström fra Karlmar. Hun som er kjent for å være den svenske «tomtens» mor.

Nissene på forsiden veier grisen for å vurdere om den er dugelig som julemat.

Dagens nisser behøver ikke å gå i griseføset for å vurdere slaktet, det holder å finne fram til nærmeste frysedisk, der ligger det vanligvis julemat i mengder - hele året!

De av oss som har levd en stund vet at det ikke alltid har vært slik. Vi som var barn under krigen opplevde mer enn én jul at kjøpmannens hyller og skap var tomme for de fleste varer.

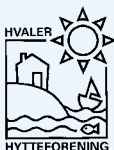
Det var den tiden da et par hjemmestrikkede votter eller et skjerv var storveis julegaver. Var det sukker i huset hendte det at det ble lagd «knekk», da hadde i hver fall familiens yngste noe å kose seg med.

Det som ikke har forandret seg er juletreet, det er det samme grønne, glitrende.

Det vil si, borte er de levende lys - heldigvis! At en del trær importeres, og at noen familier foretrekker kunstige trær er til å leve med.

Barnas spenning og forventning mot julaften og pakkeåpning har ikke forandret seg. Og vi som er voksne, enten vi er foreldre eller besteforeldre, gleder oss over at jula kommer i år også, og blir på en måte barn igjen vi med.

GOD JUL!

Hvaler Hytteforening

Postboks 490 - 1601 Fredrikstad

Telefon 95 84 85 45

hvaler-h@online.no

post@hvalerhytteforening.no

MAIL- OG TELEFONLISTE

Navn/mailadresse	Mobil	Hytte
STYRET:		
GUNNAR DAHL-JOHANSEN, leder hvaler-h@online.no post@hvalerhytteforening.no	95 84 85 45	Asmaløy
MONA FLEMMEN, nestleder mona.flemmen@hvalerhytteforening.no	98 23 62 19	Spjørøy
HOLSTAD, FRANK, sekretær frank.holstad@hvalerhytteforening.no	90 75 42 11	Siljeholmen
Sten William Johansen, kasserer sten.william.johansen@hvalerhytteforening.no	90 85 90 11	Vesterøy

STYREMEDLEMMER:

ODD BAKKEHAUGEN odd.bakkehaugen@hvalerhytteforening.no	97 11 04 21	Spjørøy
RIGMOR GUNDERSEN rigmor.gundersen@hvalerhytteforening.no	69 32 49 49	Kjerringh.
TOMMY SYVERSEN tommy.syversen@hvalerhytteforening.no	41 47 30 97	Asmaløy

VARAMEDLEMMER:

KJELL E. GULBRANDSEN kjell.e.gulbrandsen@hvalerhytteforening.no	48 07 37 10	Asmaløy
TORILL OTTESEN torill.ottesen@hvalerhytteforening.no	90 77 58 56	Spjørøy
CHRISTIAN C. F. JOHANSEN christian.johansen@hvalerhytteforening.no	91 54 81 77	Spjørøy

«HVALER-NYTT»

utgis av Hvaler Hytteforening og er medlemsorgan for foreningens medlemmer.

Signerte artikler står ikke nødvendigvis for Hvaler Hytteforenings offisielle syn.

Redaksjonen har rett til å redigere innsendte artikler, eventuelt å returnere disse til forfatter for omskriving.

Redaktør: Frank Holstad.

I redaksjonen: Gunnar Dahl-Johansen - Mona Flemmen - Sten William Johansen

Redaksjonens adresse:

Frank Holstad, Lunnestien 5 B - 0690 Oslo

Telefon: 22 26 92 84 - Mobil: 90 75 42 11

E-post: frank.holstad@hvalerhytteforening.no

HVALER HYTTEFORENING

arbeider for alle hytteeiere i Hvaler kommune.

VI BLIR HØRT

Hvaler Hytteforening har i sine vedtekter bestemt at vi er og skal være en forening som taler hytteeierne sak der hvor dette måtte være aktuelt. Vi har blitt en forening med over 2250 medlemmer, og vår virksomhet og aktivitetsnivå har de senere år økt i takt med styrets engasjement i mange forskjellige saker.

Over tid har vi derfor med glede registrert at vi blir hørt når vi har noe på hjertet, og ikke minst har vi registrert at flere og flere ønsker å høre hva vi mener. Dette gjelder alt fra aviser, radio, TV og ikke minst Hvaler kom-

mune. Når leder av Hvaler Hytteforening blir gitt anledning til, i beste sendetid på NRK, å gi uttrykk for hva hytteeierne i Hvaler mener om en konkret sak, så velger vi å føre dette opp på pluss-siden i vår virksomhet.

Etablering av Ytre Hvaler nasjonalpark er et faktum, og har i løpet av de siste månedene gitt oss en bekreftelse på at også Østfold Fylkeskommune ønsker et samarbeid med oss. Planen er at parken skal åpnes 9. september 2009 – samtidig med åpningen av Kosterhavets nasjonalpark, som blant annet omfatter Kosterøyene utenfor Strømstad.

I forbindelse med utarbeidingen av forvaltningsplanen for nasjonalparken har Fylkesman-

nen i Østfold gitt Hvaler Hytteforening anledning til å delta, både i Det rådgivende utvalget; med 1 person og i Temagruppen for Hytter; med 2 personer. (Se for øvrig egen sak om Nasjonalparken på side 7 i bladet.)

HVALER-SERIEN

Det var nok mange med tilknytning til Hvaler som forventningsfullt benket seg foran TV-apparatet da TV-serien HVALER hadde sin premiere for noen uker siden. Når dette skrives har episode nr. 6 rullet over TV-skjermen, og når sant skal sies så kan vi ikke med vår beste vilje forstå hvorfor denne TV-serien har fått

navnet HVALER? Arbeidstittelen på denne serien var visstnok til å begynne med PSYKOLOGEN, og ikke forstår vi hvorfor ikke dette navnet ble beholdt. Bortsett fra noen klipp fra torget på Skjærhallen og noen misvisende panoramabilder hvor feil fyrlykt blir vist, så kunne dette TV-produktet vært spilt inn hvor som helst i kongeriket Norge.

Hvalers befolkning består av noen tusen hyggelige og trauste sjeler som har beina godt plantet på jorda, og vi har til gode å møte noen som har vært i akutt behov for psykologhjelp. Hvis denne TV-serien trekker en eneste ny turist til Hvaler blir det en stor overraskelse, og Hvaler kommune vil nok måtte innse at deres pengestøtte på over kr. 300.000,- til produksjonsselskapet ser ut til å bli en total skivebom.

Vi skulle så gjerne ha skamrost TV-serien HVALER opp i skyene, men dette er og blir en fiasko som Hvaler-reklame, og som vi mener er helt uten noe verdi som turistreklame for vårt øyparadis. Vi får for skam skyld lide oss gjennom resten av episodene, og det eneste spenningsmomentet nå er hva slags psykologisk lidelse «neste pasient» i serien lider av.

BYGDEBOKA

En langt mer jordnær fortelling er imidlertid under full produksjon. Historieforfatter Åsmund Svendsen har i disse dager levert kapittel 5 til bygdebokkomiteen for

gjennomlesning. Bygdeboka om Hvaler fra året 1945 til år 2000 blir trolig å få kjøpt som julepresang i 2009.

Bygdebokkomiteen håper imidlertid på litt hjelp fra medlemmene i Hvaler Hytteforening. Komiteen er på jakt etter noen unike bilder (fotografier) fra 50, 60 og 70-tallet, og som ønskes benyttet i bygdeboka. Dersom noen har fotografier som man kunne tenke seg å bidra med, så send gjerne en e-post til vår adresse eller ta en telefon til leder. Vi vil gjerne få ta en titt på bildene, og dersom man har mulighet, så kan man i disse elektroniske tider scanne inn et foto eller to og oversende til oss.

**Da gjenstår det bare å ønske alle våre medlemmer og annonsører
en riktig God Jul og et riktig Godt Nytt År!**

Gunnar Dahl-Johansen
Leder

FARGERIKE
Garantert bra sluttresultat

**VI
SETTER
FARGE
PÅ TIL-
VÆRELSEN**

FARGERIKE Kjøstelsen

Floaveien 4, Fredrikstad

Tlf.: 69 36 74 50

Etablering av Ytre Hvaler nasjonalpark er et faktum. Planen er at parken skal åpnes 9. september 2009 – samtidig med åpningen av Kosterhavets nasjonalpark, som blant annet omfatter Kosterøyene utenfor Strømstad.

YTRE HVALER NASJONALPARK – OG HYTTEFORENINGENS ROLLE!

I forbindelse med utarbeidingen av forvaltningsplanen for nasjonalparken har Fylkesmannen i Østfold gitt Hvaler Hytteforening anledning til å delta, både i Det rådgivende utvalget; med én person og i Temagruppen for Hytter; med to personer.

Mandatet for Det rådgivende utvalget er å være et organ for fylkesmannen i forbindelse med utarbeidingen av forslaget til forvaltningsplan (selve skjødselsplanen) for etableringen av nasjonalparken i Hvaler- og Fredrikstad kommune. Utvalget skal gi råd i alle spørsmål innenfor fylkesmannens ansvarsområdet som har med planen å gjøre. Videre skal utvalget legge til grunn de rammer som er gitt i verneforskriften, slik det fremstår i fylkesmannens tilråkning til Direktoratet for Naturforvaltning.

Målsettingen og mandatet til Temagruppen for Hytter er å fremlegge praktiske løsninger til hvordan hytteiere skal forholde seg til det å ha hytte i en nasjonalpark og de restriksjoner som er forbundet med å feriere og ferdes i et slikt område. Arbeidet skal bidra til å avklare

Sandholmen utenfor Utgårdskilen, Vesterøy.

Heia.

Utsikt mot Søsterøyene fra Vesterøy.

Spjær varde.

Av nestleder Mona Flemmen

og ta stilling til de ulike verne- og brukerinteresser som skal behandles videre til hvilke aktiviteter og interesser, som må ivaretas innenfor dette området.

Hvaler Hytteforening sendte medio oktober ut et brev til samtlige hytteiere, som er definert innenfor grensen til nasjonalparken. Dette for å få inn mulige innspill, forslag og temaer som kan dan-

ne grunnlag for arbeidet i Temagruppen. Noen få tilbakemeldinger har kommet, men HH ønsker seg flere tilbakemeldinger. Vi har nå en unik mulighet til å være med å definere, forme og fastsette det fremtidige regelverk- og de retningslinjer som vil gjelde i parken og hvilke muligheter og begrensninger som hytteeierne må forholde seg til.

Tegn- forklaring

	Verneforslag
	Sone-A område med restriksjoner på sjøbunner
	Sone-B jaktforbud
	Sone-C sjøfugl (ferdselsforbud 15.april-15.juli)
	Sone-D sel (ferdselsforbud 15. april-15.juli)
	Sone-E fartsbegrensning 5 knop

Alle bilder og kart til denne artikkelen er gjengitt med tillatelse fra Fylkesmannen i Østfold.

Hva vil bli tillatt (i kortform):

- Friluftsliv og ferdsel som skjer varmt og tar hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner
- Fritidsfiske
- Jakt (med unntak av enkelte soner)
- Plukking av bær, sopp, vanlige planter og død tang til eget bruk
- Brenning av bål, unntatt på bart fjell. Nedfalt trevirke kan brukes til bål på stedet
- Vanlig båtliv og trafikk som respekterer fartsgrensen på fem knop i deler av skjærgården
- Sykling og organisert bruk av hest på utvalgte veier og stier
- Normalt vedlikehold av eksisterende bygg, anlegg, brygger og andre installasjoner
- Kan gis tillatelse til legging av vann- og kloakk til fritidsboliger, forutsatt at naturmiljøet ikke skades

Under: Rød hornkorall.
Foto: Tomas Lundälv, Tjärnö.

Vi i Hvaler Hytteforening vil fortløpende holde våre medlemmer oppdatert og informert om hva som skjer i dette arbeidet. Det forventes at det avholdes en god del møter på nyåret, og er det noen som har innspill vennligst ta kontakt med Hvaler Hytteforening ved nestleder snarest mulig.

HVALER- DIKT

Lørdag 17.07 2004

Neppe tusen – men vel over 40 snes
er antallet øyer i Hvaler.
De største har hus på hvert eneste nes,
men jord kan kun dyrkes i daler.

Den frodigste flora og mangslungen fauna
du finner i skogholt og enger –
og trener du hardt og ønsker deg sauna
i Bølingshavn finns det du trenger.

På Kirkøyas vestsida ligger et sted
som skaper det preget på sinnet
som innerst i sjelen gir frihet og fred
og mangt et umistelig minne.

Er sommeren ofte nok skuffende kald
har høsten sin sjarm liksom våren.
Da hersker det stillhet – iblant dog et knall –
når jaktlaget endelig får en!

I Bølingshavn holder et svanepar til
og Killinger fyller opp bukten.
Om sommern parkerer der bil etter bil
og dusinvis av griller gir lukten.

Om høsten du treffer på rådyr og elg
og kanskje en rev eller hare-
Her golf kan du spille på hverdag og helg
og sopp kan du finne ved Are.

En vinter blant mange gir is på vår sjø,
så skøyter kan hentes fra loftet.
Et minne det blir – når solen er rød
men husk at det ikke skjer ofte!

Men uansett årstid – et sted blant de beste!
Det enes vi alle om her.
For oss er det blitt et ankerets feste
Kom til Bølingshavn – opplev og lær!

Bildet viser utsikt fra
Bølingshavn en kald
lørdagsseter middag i slutten
av november 2008.
Foto: *Petter Holstad Andersen*

GOD JUL MED POTETER

Snart står jula for døren, en høytid preget av samvær og fest med venner og familie. Med samværet hører det med mye mat, mer mat enn godt er for de fleste av oss. Fra barnsben av husker jeg min far skamrose koketorsken, skjønt som den milde mannen han var, tok han signalene og valgte hvert år bort sin egen livrett til fordel for familietradisjonen skinkestek. Her var det mors røtter i bondetradisjonen i Indre Østfold, nærmere bestemt Degernes, som slo ut fars røtter på Spjærøy.

Fortsatt med drømmen om torsken inntakt, måtte han ta restene av skinkesteka med i blikkboksen til Værste da alvorret igjen meldte seg i plateverkstedet over nyttår.

Etter hvert måtte også skinkesteka vike som det gastronomiske midtpunktet i jula. Inn kom nemlig ribba, gjerne omgitt av medisterkake og pølse, en julerett som fortsatt har en solid posisjon i vår del av Norge, ikke minst takket være «tilbud du ikke kan si nei til», hos Thon på svensk side av grensa.

Jeg husker imidlertid et år at vi prøvde med kalkun julaften – konklusjonen var at dette var for tørt, savnet av skinkesteka var til å ta og føle på. Ja det var nærmest som om den glade juletid med Jesu fødsel og englene som dalte ned i vedskjulet

nærmest ble forstyrret av en slags anger over det svik skinkesteka hadde blitt ut-satt for.

På 70-tallet ble det meste politisert, også gamle juletradisjoner. Maten ble da også gjenstand for diskusjon. For å vise radikale krefter også her, ble pinnekjøtt introdusert for «de gamle» – foreldre og svigerforeldre, som nå var opphøyet til gjester. Høflige som de var, spiste de pliktskyldig, selv om debuten med pinnekjøtt var preget av for mye salt og for kort koketid. Av sine barn skulle man tydeligvis tåle det meste. De led i stillhet og «gikk i sakmodighet hjem til faderhuset» som det godt kunne ha stått i skriften.

Selv om valget opp gjennom åra har stått mellom skinkestek, ribbe, kalkun, pinnekjøtt eller torsk, så har en ingredi-

ens på matfatet vært tro både mot kjøtt og fisk, nemlig POTETA, proletaren på et hvert utsøkt matfat. Knollveksten fra de søramerikanske høyslettene som ble introdusert til Europa på 1500 tallet. Veien fra Sør-Amerika til Norge var lang, så hit opp under brekanten kom denne knollveksten først da sogneprest Peder Harboe Hertzberg, gjennom et besøk på kontinentet, fikk syn for de muligheter denne veksten ga fattigfolk til å overleve armod og nød, selv når andre av jordas vekster sviktet sin oppgave på grunn av tørke eller råte.

Denne proletaren på matfatet har senere tatt skrittet opp fra å være nødproviant, spotet av fattigfolk der den lå seks av

ukas sju dager på matfatet sammen med ukegammel sild i lake.

Med framveksten av en middelklasse i Norge kunne poteta for alvor først se seg omgitt av kjøtt flere dager i uka. Hos fattigfolk derimot var denne kombinasjonen av kjøtt og potet først å se da allmuen, de ubemidlede, skulle hedre kristne storheter hva enten han ble kalt «den allmektige», Mesias, Jahve eller bare Jesusbarnet. Eller når folket fra tid til annen feiret bryllup, dåpsdag, fødselsdag eller bar gamlemor eller gamlefar til graven.

I vel voksen alder har jeg skjønt at måten vi spiser poteter på er kjønnsbestemt. Menn og kvinner spiser m.a.o. poteter på ulik måte. Menn ynder nemlig å se at potetene ligger der som små og store øyer i et hav av brun saus. Etter at det rent es-

tetiske ved dette bildet er fordøyet, hviler det noe mandig og rituelt over handlingen. Menn ynder nemlig å knuse over-skuddsbeholdningen av poteter i sausen, jeg snakker nå fortsatt om den brune eller varianten der smør utgjør hovedingrediensen. Om nytelsen er stor hos menn, er ofte frustrasjonen langt større hos kvinner, som viser til viktigheten av oppebære god bordskikk som del av norsk kulturarv, eller som rett og slett opplever en krampefylt angst når den hvite duken utsettes

for stor fare for å bli ødelagt hver gang gaffelens bredside kjøres med stor kraft ned i poteta. Men du verden som det smaker og skvetter. Der og da biter ikke truselen om at hovedretten neste jul kan bli

kylling og ris på noen mann jeg kjenner. «Jeg tar en potet til», saus er det nok av

Uansett rik eller fattig, sild eller kal-kunbryst – krig, velstand eller uår, så har poteta enten den ikler seg navnet Beate, Kers Pink, Laila eller Rosen, levd med på matfatet – bitt seg fast som en kulturbærere.

For de av oss som har en liten teig for tidligpoteta spiller den også en slags rolle som mental tidsbryter. Det er nemlig ikke ordentlig vår før poteta er i jorda – senest på våre trakter 1. mai. Herav følger at det ikke er skikkelig sommer før de første er tatt opp til stekt makrell, jordbær og god rødvin. Du må rett og slett ha god rødvin for å feire at årets første knollvekst er brakt til overflaten her på Dypedal.

Vi lar potetas vandring gjennom tid og

kulturskifter ligge. La oss til slutt igjen dvelde aldri så lite ved den viktige rollen poteta spiller på et tradisjonsrikt norsk julebord. Prøv for eksempel å se for deg ribbe, surkål og medisterpølse, eller for den del pinnekjøtt servert med ris til. Eller for å ta de mer moderne og bearbejdede utgavene av poteta – chips eller i gratinert form. Det er som dere hører helt håpløst og brudd på all mulig tradisjon og matfølelse. «Det blir itte ordentlig jul tå slekt», ville sikkert Alf Prøysen sagt om det hadde vært noen som begikk et slikt gastronomisk overgrep i hans tid. Nei, den runde blide knollveksten, i ulik størrelse, farge og fasong, vil nok en gang vise sin klare berettigelse og posisjon på de fleste av de borda vi snart skal sette oss til.

Vel bekomme - Ha en riktig god jul i potetåret 2008, gjerne i hytta på Hvaler.

Paul H.

BYGGMESTER
OLE-JOHAN PETERSEN
RØD 1684 VESTERØY

Tlf. 69 37 74 55
Mobil 90 91 06 02

**Vi utfører alt innen nybygg,
tilbygg og reparasjoner.**

**Ta kontakt,
fornøyde kunder er vårt
motto.**

Skjærgårdsbrygger as
:: Alt innen brygger og bryggeutstyr ::
Saltnesveien 389, 1642 Saltnes
Tlf. 91 72 36 03 / 99 55 16 00
www.brygge.com

VELKOMST- SANG VED EN 75-ÅRS MARKERING

MEL.: RALLARVISE

Vårt syngende styremedlem Odd Bakkehaugen, har sendt oss en selvkomponert sang som er brukt på Hvaler. Melodien heter Tordenbrags vise, men er bedre kjent som Rallarvise: Blandt de svarta fjellen upp i høga nord.

Det er nok flere av våre lesere som markerer en eller annen anledning i løpet av sommeren, eller som rett og slett ber sammen gode venner for å ha en hyggelig kveld på hytta. Da er det ofte at det synges.

Det hender vel også at enkelte amatørpoeter skriver en sang for anledningen. Dette er et eksempel på en slik sang som ble brukt i sommer.

Det kan være at det blant våre medlemmer ligger gjemt noen «perler» som godt kunne komme fram i lyset. Send dem inn, så skal vi se om disse kan presenteres her i bladet.

Hele gjengen samler seg til fest i kveld.
Alt av stress og mas det har vi sagt farvel.
Vekk fra Frek'sta, ut på Hvaler, store ting skal foregå,
75-års markering vi venta på

Sjø og båt og blomst har pynta seg til fest.
Danner rammen om hver sommerpyntet gjest.
Rekebord, med no'i glasset, alt i hop er såre vel,
og humøret, som må til, det har vi selv.

Er du klar til kvelden nå som den er din?
Skal du bare lage prikken over i'n.
Her behøves ikke vertskap, hver i sær er hedersgjest.
Nord for Tjeldsbubrua her trives vi best!

Tradisjoner det er viktig år for år.
Carl på trekkspell og Roald på gitar'n slår.
For det låter så smellvakkert, det vil hele Hvaler si',
når vårt »blanda kor» med sangen stemmer i.

Så til slutt velkommen til vårt «rekebord».
Vi skal spise, drikke, syngre litt i kor.
Her på denne enkle hytta, markeres med velbehag,
stå på alle så det blir et triv'lig lag!

Berit og Odd

En sak, mer enn noen annen har opptatt folk på Hvaler de siste månedene. Det dreier seg verken om de store utfordringene i økonomien, manglende sykehjemsplasser, svikende hummerfangster, eller det faktum at vi nå har passert 4000 innbyggere. Den store saken er selvsagt TV2-serien «Hvaler», en familie og spenningsserie i 12 episoder.

At denne serien har fått en slik oppmerksomhet, skyldes ikke bare at folk er opptatt av aviskritikker og terningkast, men det faktum at mange har stilt opp i en ny form for dugnad både når det gjelder å fremskaffe lokaliteter, utstyr, informasjon og gjennom direkte deltagelse. Det er m.a.o. ikke bare undertegnede som har fått sin TV-debut. Folk som aldri har vært i nærheten av skuespilleri, verken foran kamera eller på scene, har latt seg rive med i det som mange opplever som en tillitserklæring til samfunnet Hvaler.

Betyr så dette at Hvalers befolkning nå nærmest raver rundt i en slags kollektiv rus over at et kommersielt TV-selskap har lagt sin nye serie til Hvaler? Nei, så visst ikke, innvendingene er mange.; «skuespillerne snakker ikke Østfolddialekt», «ille at Trestenene ble til Torbjørnskjær»,

«bildene fra Hvaler-landskapet kunne vært langt bedre», «serien fanger ikke opp Hvaler-humoren», «dama kjørte jo feil vei da ho skulle hjem til Oslo», «hvem skal ta imot den turiststrømmen som nå kommer», handlingen er for sakte» osv. Sist ut har vært journalist John Johansen (FB 12.10), selv bosatt på Asmaløy, som i Oslo ble møtt med spørsmål

om Hvaler var et sted for folk med ulike traumer.

Flere av innvendingene kan selvsagt være vel funderte. Selv forstår jeg best de som savner lokal dialekt og lynne. Her kunne det vært gjort en bedre jobb. Dilemmaet er imidlertid at en flott skuespiller som Lise Fjeldstad må få være seg selv. Å høre «ordfører» Lise Fjeldstad knote østfolddialekt, ville vært langt verre enn den aktuelle utgaven. Da hadde virkelig kritikerne hatt noe å snakke om.

Hva så den endelige dommen vil bli over «Hvaler» er selvsagt vanskelig å si. Antageligvis vil den bli like mangesidig som reaksjonene er nå etter episode nr tre. Folk vil glede seg over å gjenkjenne slektninger, naboer og venner og folk vil «mene på» om ditt og datt.

Ut over at en slik serie har en ren underholdningsverdi, har jeg imidlertid stor tro på at en slik satsning fra et stort nasjonalt TV-sel-

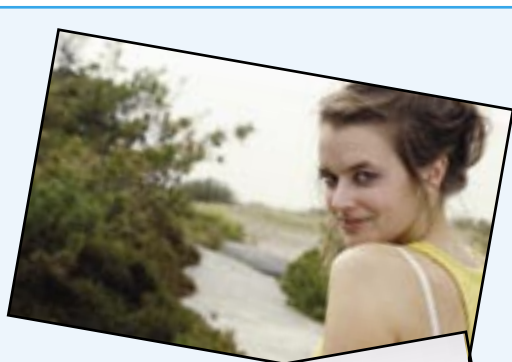
Fra venstre: Cato Skimten Storengen (Mads Ulvik), Charlottte Frogner (Maria Blix), Arne Berggren, Lise Fjeldstad (tante Liv).

skap er positivt med tanke på utvikling av Hvalers næringsliv. At vi nettopp i disse tider har fått etablert en næringsforening på Hvaler, tar jeg som et positivt uttrykk for at ikke minst de næringsdrivende nå ser mulighetene for å tenke Hvaler som fellesarena for næringsutvikling. Dette er i så fall noe nytt i en kommune der det så langt har vært opp til den enkelte bedrift å tenke innovasjon og markedsføring. Jeg er overbevist om at Hvaler kommune og destinasjonsselskapet Opplev Fredrikstad vil ta vare på dette engasjementet fra næringslivet.

For leden var jeg på Bygger'n, tidligere Vesterøy bygg, for å handle. Siden det heller var stille i butikken, ble jeg budt på kaffe av de ansatte. Denne invitten til å sette seg ned sammen med både ansatte og andre kunder ble både hyggelig og nyttig. Praten kom også her til å dreie seg om serien «Hvaler». Sammen lo og kommenterte vi lett fleipende det vi så langt hadde sett og vært med på. Det som imidlertid var påfallende var den stolthet alle følte over at Hvaler var blitt valgt som sted for en slik serie. Og det er nettopp i denne stoltheten mulighetene nå ligger til å skape aktivitet på Hvaler til glede både for fastboende og hyttgjester.

09.09.09. blir nasjonalparken Ytre Hvaler åpnet. Med dette åpnes også en ny æra for samfunnet Hvaler både når det gjelder vern, naturopplevelser og næringsutvikling. Det er ikke minst med tanke på det siste at «Hvaler» og nasjonalparken kan virke styrkende. Skal vi imidlertid få en slik effekt, er vi imidlertid avhengig av at vi tar vare på stoltheten og engasjementet heller enn å fordype oss i bagateller folk nord for Puttesundet ikke registrerer.

Paul H.

Alle bilder til artikkelen er fra TV-serien «Hvaler», og ergjengitt med tillatelse fra TV2.

PAULS HVALERNØTTER

Her har Paul funnet fram nye spørsmål om Hvaler. Her er spørsmål om geografi, og historie, samt zoologi og om Hvalersamfunnet. Klarer du alle 15 uten å kikke på svarene er du god. Vårt tips: Lag familiekonkurranse - så blir alle klokere.

- 1 **09.09.09 vil en spesiell begivenhet bli markert på Hvaler, hvilken?**
 a. Utgivelsesdagen for den nye bygdeboka? b. Åpningen av nasjonalparken Ytre Hvaler? c. Starten på ny innspillsperiode av TV-serien «Hvaler»
- 2 **Folkets Hus på Spjørøy, Norges eldste, fyller i år?**
 a. 110 år b. 100 år c. 120 år
- 3 **Hvor mange seere ble registrert på premieren for serien «Hvaler» 29.09?**
 a. 562.000 b. 737.000 c. 431.000
- 4 **«Lønnsaken» red Hvaler-samfunnet som en mare i rundt 15 år fra begynnelsen av femtitallet til slutten av seksti-tallet. Hva dreide denne saken seg om?**
 a. Konflikt om et større utbyggingsområde på Herføl b. Konflikt knyttet til en lærer på Asmaløy c. Konflikt knyttet til en konservativ sogneprest
- 5 **I sesongen 2009 er det planer om å sette opp et stykke i Brottet knyttet til?**
 a. Forholdet mellom konservative og liberale kristne på Hvaler 1890-tallet b. Myter og sagn i urtidens Hvaler c. Om liv og virke knyttet til fiske og sjøfart
- 6 **Rundt om på Hvaler er det registrert et større antall «oldtidshus» eller tufter tilbake til 1200-tallet – hvor mange er registrert?**
 a. 75 b. 180 c. 300
- 7 **I høst har den første kystledhytta blitt åpnet i regi av Oslofjordens Friluftsråd og Hvaler kommune. Hvor finner vi denne hytta?**
 a. Lauer b. Tisler c. Akerøya
- 8 **Hvor på Hvaler ligger gården Kjølbo, tidligere også overnattings- og skjenkested**
 a. I Korshavn på Kirkeøy b. I Skibstadkilen på Asmaløy c. Nær kirken på Kirkeøy
- 9 **Når ble den første kvinnen valgt inn i herredsstyret på Hvaler?**
 a. 1913 b. 1917 c. 1945
- 10 **Byggestopp på hytter ble innført på Hvaler i?**
 a. 1966 b. 1976 c. 1986
- 11 **Når flyttet de siste fastboende fra Tisler?**
 a. 1928 b. 1939 c. 1952
- 12 **Forfatteren Johan Borgen hadde i flere år fast opphold på hvilken øy**
 a. Akerøy b. Tisler c. Lauer
- 13 **Hvor på Hvaler finner vi Arkimedesskruen?**
 a. I Botnekilen b. På Dypedal c. I Arekilen
- 14 **Hvor på Hvaler ligger Pigesten Fyr?**
 a. På sørspissen av Kirkeøy b. På Herføl c. På Brattestø, Asmaløy
- 15 **En kjent skipsrederfamilie har i flere generasjoner hatt tilhold på Hvaler, hvilken?**
 a. Ditlev-Simonsen b. Wilhelmsen c. Skaugen

Svarene finner du på side 29.

DET ER SØNDAG, TIDLIG VÅR, sola skinner og fuglene kvitrer friskt. Det er den tiden på året hvor behovet for å kvitte seg med innestengt vinterstøv stiger til uante høyder i familien Andersen, og utelivet frister mer en noen gang ellers i året. Bleke vinteransikt stråler, vinterhabitten kastes (ned i vaskekjelleren), barnekropper fryder seg over endelig og kunne ta på seg småsko og kortermet, bevege seg lett og ledig, lei av tjukke, stive parkdresser som har gjort dem til små stivbente skulpturer gjennom vinteren. Husarbeid får vente, støv får være støv en stund til, nå må vi bare UT! Hvor vi drar? Til Hvaler selvfølgelig. Vi er så heldige å bo i Fredrikstad, så veien er ikke lang, og hytta ligger på Siljeholmen, rett rundt hjørnet så og si – vi er privilegerte. Gleden og forventingen er like stor hver eneste gang – spasere over øya med sekken fylt av alskens godsaker, man rett og slett fryder seg mens store og små så smått går i gang med «våronna» – ute og inne.

Jeg tror ikke vi vet hvor heldige vi er, vi som bor så nær, vi som kan unne oss slike turer hele året, uavhengig av årstid. Hvaler er et fantastisk vakkert sted når som helst på året, om det er varmt eller kaldt, sol, regn eller snø. Noen minutter unna, og det åpenbarer seg en verden hvor vann, svaberg, og lave furutrær dominerer. Hvor det faktisk er en nytelse og være ute en forblåst regnværsdag når sjøen går hvit, eller likeså gjerne glede seg over en vakker solnedgang på en godværsdag.

For meg er Hvaler et sted hvor jeg kan kvitte meg med hverdagens stress og mas, et sted jeg finner ro, kobler av, komme meg til hektene, lader batteriene og får ny energi.

Også er det et sted hvor smågutta mine kan boltre seg, løpe og klyve på svabergene, finne spennende ting i vannkanten, klatre i akkurat passe store trær i fri utfoldelse, og ikke minst BADE!

Det er ingen selvfølge. Det er ikke noe man skal ta for gitt. Dette er mitt Hvaler, sånn jeg opplever det, sånn jeg vil ha det.

Og jeg setter umåtelig stor pris på det!

Lene Holstad

Fra vårt medlem, Alf R. Bjercke, har vi fått oversendt tre dikt. Diktene spenner over et vidt felt, fra Jotuns generalforsamling, via salg av svaberg, til Kirkøy skulpturpark. Vi går ut fra at det er innsenderen selv som har latt sin lyriske åre kom oss til gode.

Diverse dikt fra servietter og tilfeldige ark

ALLE ER FRA 2005-06

JOTUNS GENERALFORSAMLING 24.03.06

En opprømt og taletrengt skare
har fått seg en bra dividende!
Om pengene lenge vil vare?
«Du må nok prosentene sende!»

Fru Halvorsen flår nå «døm rike» –
Nær 30 prosent skal hun ha!
Jeg tror nå at Siv vi vil like –
etter valget '09 blir det bra!

Men før det skjer har vi jo Jens
med to jenter med tæl og med mens!
Det er sjelden helt greit
og iblant nokså leit ...
for fru Haga er tem'lig intens!

HVALER OG SALG AV SVABERG

Millom bakkar og berg utmed havet
satte nordmenn rett tidlig satt bo –
for et utkomme trofast de kavet
og viste sin verd og sin tro!

Ja – for rikdommer fantes i fjorden –
og båten ble redskap og venn.
I mens slet hans kone med jorden
full partner var kvinner med menn!

Svaberg på Hvaler er salgbar granitt
og selges for velkomne penger.
At miljøet blir endret slik litt etter litt
er synd, men jo inntekt vi trenger!

I Holland er gatene lagt med slik sten
fra øyenes stenverk og brudd.
Men - Skjærhaldens gate er mindre enn pen
folk vasser i søle og sludd!

Slik er det jo gjerne med bakerens barn
de får verken brød eller kaker -
må nøyes med det de får i sitt garn –
plassert mellom båer og staker!

Men nå er det blodslitets blad blitt snudd
og «Brottet» blitt friluftsscene!
Vi hører ei lenger de dumpe skudd –
fra en tid da eksporten var – STENE!

KIRKØY SKULPTURPARK

Fujiyama skal hogge i Hvalers sten -
vi venter oss DET resultatet!
Snart får vel vår Kirkøy i Østfold len
sin kunstpark, blir gjenstand for pratet!

Før ble vår granitt til gater i sør
ble trampet av hollandske ben.
Nå kneiser granitten som statuer gjør –
«Jeg er utført i Hvaler sin sten!»

Nedenstående faksimile fra Fredriksstad Blads faste side «Brev & Kronikk» 15. oktober i år er interessant. Siste avsnitt i spalte to begynner slik: «At man også må forsøke å finne løsninger for å få hyttebefolkningen til å yte mer er en annen historie . . .». Vedkommende som har skrevet innlegget underskriver dette som «Leder i Hvaler KrF». Dette minner en gammel hedning på ordene «Du skal elske din neste som deg selv» . . . men for Hvaler KrF bør det kanskje tillegges: Aller mest skal du elske hyttefolkets lommebok!

BOPLIKT

Skattebetalerne på Hvaler må bevares

Bopliktsaken har lenge vært varslert i kommunestyret. Signalene fra noen av de politiske partiene er at de vil fjerne boplikten og kvitte seg med en rekke skatteyttere på Hvaler.

Hvilke konsekvenser vil dette få for Hvaler-samfunnet? Bli det enda flere mødler og løssne fra om vinteren fordi boliger blir omsjort til fritidsboliger?

Det er stor enighet i lokalsamfunnet om at dette blir en uansynlig konsekvens, men det mest alvorlige er at det blir færre skatteyttere på Hvaler som kan bidra med å løse og betale kommunale oppgaver.

Allerede nå er kommunen under press med plote av nytte som bor i ferieboligene sine. De har samme rett til plote i den kommunen hvor de har fritidsboligbolig som der de bor og skatter. Kriteriet er hvor de oppholder seg når behovet er der.

Kostnadene til slike tjenester kan eksplosivt på Hvaler, særlig som den kommunale kassabeholdningen synker når flere boliger blir hytter, og færre skatter til andre kommuner.

Vil prisene øke på hus? Bli det vanskeligere å arve og ta over sine barnedømmen? Høyt sannsynlig. Et spørsmål som ofte stilles er også om det allerede nå er spekulanter i gang.

Mange av lokalbefolkningen sier at de vil beholde boplikten, men få omsjort løverkost og etablere kontrollorganer. Hvis man faktisk på et det er nødvendig å bruke penger på

stift? Trenger man kontrollorganer? Det er en arften prosent som bytter konsejnsloven.

Det er helt borti veggene at lille Hvaler skal bruke krefter og penger på å få forandret norsk lovverk. Et argument som brukes av noen er: At hvis man ikke får forandret lovene og får opprettet kontrollorganer, så kan man like godt fjerne boplikten.

Å forandret norsk lov er en oppgave for jurister og det tar vanligvis mange år, ofte ti-år.

Vi trenger best mulig som skatter til Hvaler. I stedet for å arbeide for løsninger som gir færre skattebetalere så må man forsøke å finne løsninger som gir større inntekter. Vi må bevare og passe godt på de skattebetalerne vi har.

Hvaler KrF hadde medlemstøte 1. oktober. Der drøftet vi Hvalers økonomiske situasjon og forslagene om å fjerne boplikten.

Vi vil på det sterkeste anmode alle de politiske partiene på Hvaler om å tenke gjennom dette sålen en gang til. Vi trenger mange flere skatteyttere.

At en arften prosent har samvittighet til å fjerne konsejnsloven kan vi leve med. De skatter tross alt til Hvaler. Å bruke penger på å opprette stillinger for å kontrollere disse er uansynlig og bortkastet. De pragmatisk trenger vi til andre oppgaver - for eksempel i eldreomsorgen.

At man også må forsøke å finne løsninger for å få hyttebefolkningen til å

bidra mer er en annen historie. At Hvaler har en utfordring, og kanskje har vært litt lenge, når det gjelder å håndføre plan- og trygningloven er

også en annen historie. Men ingenting av dette har noe med boplikt å gjøre.

Aud Vass Mowatt
Leder, Hvaler KrF

- Svar på PAULS HVALERNØTTER fra side 23:**
1. b. Åpningen av nasjonalparken Ytre Hvaler - 2. a. 110 år - 3. a. 562 000
 4. b. Konflikt knyttet til en lærer på Asmaløy (skolestreik i 12 år)
 5. c. «Fiskern» - kystbefolkningens liv og virke - 6. c. Rundt 300 hustuffer er registrert
 7. a. Lauer - 8. c. Nær kirken på Kirkeøy
 9. a. Torine Madsen (V) valgt inn i 1913 (første året kvinnene hadde stemmerett)
 10. b. 1976 - 11. b. 1939 - 12. a. Akerøy - 13. c. Arekilen - 14. c. Brattestø
 15. a. Ditlev-Simonsen (i Bølingshavn).

VEDTEKTER FOR HVALER HYTTEFORENING

§ 1 NAVN

Foreningens navn er Hvaler Hytteforening.

§ 2 MEDLEMMER

Som medlemmer av foreningen opptas eiere, eller person i eiers familie/hushold, av hytter og fritidseiendommer i Hvaler kommune, samt Gran-holmen og Furuholmen tilhørende Fredrikstad kommune.

§ 3 FORMÅL

Hvaler Hytteforenings formål er å fremme felles interesser for eiere av hytter og fritidseiendommer i Hvaler. Foreningen er partipolitisk nøytral.

§ 4 ÅRSMØTET

Foreningens høyeste myndighet er Årsmøtet. Ordinært Årsmøte holdes hvert år i månedsskiftet juni/juli. Medlemmene innkalles skriftlig med minst en måneds varsel. Årsmøtet ledes av en på møtet valgt dirigent. Møteprotokollen føres av en på Årsmøtet valgt referent. Protokollen undertegnes av dirigenten, referenten og 2 av årsmøtorepresentantene.

Årsmøtet behandler:

1. Styrets beretning
2. Regnskap og budsjett
3. Revisjonsberetning
4. Fastsettelse av godtgjørelse til styret
5. Andre saker fremmet av styret eller enkeltmedlemmer
6. Valg
7. Spørsmål til styret.

Saker som ønskes behandlet av Årsmøtet må være styret i hende senest seks uker før det ordinære årsmøte. Ekstraordinært årsmøte holdes når styret eller minst 1/3 av medlemmene krever det. Innkallingen skjer skriftlig med minst 8 dagers varsel.

§ 5 STYRET

Foreningen ledes av et styre på syv medlemmer og tre varamedlemmer, valgt på ordinært årsmøte.

Blant styrets medlemmer velger Årsmøtet leder, nestleder, kasserer og sekretær, samt redaktør. Arbeidsoppgavene for de øvrige styremedlemmene og tre varamedlemmene avgjøres av det sittende styret. Foreningens leder velges for ett år ad gangen. De øvrige styremedlemmene og varamedlemmene velges for to år.

Årsmøtet velger videre to revisorer og en valgkomité på tre medlemmer, blant valgkomiteens medlemmer velger Årsmøtet en leder. Revisorer og valgkomité velges for ett år ad gangen.

Styremedlemmer og varamenn velges som følger:

Leder:	Velges hvert år
Nestleder:	Velges i år med oddetall
Kasserer:	Velges i år med partall
Sekretær:	Velges i år med oddetall
Styremedlem nr 1:	Velges i år med partall
Styremedlem nr 2:	Velges i år med oddetall
Styremedlem nr 3:	Velges i år med partall

Varamedlem nr 1:	Velges i år med oddetall
Varamedlem nr 2:	Velges i år med partall
Varamedlem nr.3:	Velges i år med oddetall

Redaktør Hvaler-nytt Velges hvert år

Valgkomitè	Leder	Velges hvert år
	Medlem	Velges hvert år
	Medlem	Velges hvert år

Revisorer Årsmøtet velger to revisorer.
Disse velges for ett år ad gangen.

§ 6 STYRETS VIRKSOMHET

Styret sammenkalles av lederen eller når minst 3 av de øvrige styremedlemmer krever det. Styret er beslutningsdyktig når ledere (nestlederen) og minst 4 av de øvrige styremedlemmene er til stede. Over styrets forhandlinger føres protokoll. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet er lederens stemmegiving avgjørende.

For veiledning eller annen bistand som ytes enkeltmedlemmer eller kollektivt tilsluttede medlemmer overtar foreningen ikke økonomisk ansvar eller risiko.

§ 7 ØKONOMI. KONTINGENT

Regnskapet til Hvaler Hytteforening skal følge kalenderåret. Medlemskontingenten fastsettes av Årsmøtet.

Den til enhver tid valgte leder og kasserer på årsmøtet, gis fullmakt til foreningens bankkontoer og gis også fullmakt til å hente ut verdipost og rekommanderte brev.

§ 8 VEDTEKSENDRINGER

Forandring av vedtektene kan bare besluttes av Årsmøtet og med minst 2/3 flertall.

§ 9 OPPLØSNING

Oppløsning av foreningen og/eller sammenslutning med annen forening kan bare besluttes av Årsmøtet med minst 3/4 flertall av de tilstedeværende representanter. Ved oppløsning bestemmer Årsmøtet anvendelsen av foreningens nettoformue.